

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Паска Т. В.

доктор філософії,

асистент кафедри педагогіки

та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

ORCID ID: 0000-0002-4579-388X

Статтю присвячено аналізу міжнародної академічної мобільності як засобу активізації пізнавальної та професійної мотивації здобувачів вищої освіти. Мета дослідження – визначити вплив мобільності на навчальну активність та професійну спрямованість студентів і викладачів. Розглянуто нормативно-правові засади її реалізації в Україні, окреслено багатовимірний характер цього явища, що поєднує освітні, соціокультурні та професійні аспекти. Методологія дослідження базується на аналізі, синтезі, систематизації, компаративному методі й узагальненні емпіричних матеріалів і відгуків учасників програм Erasmus+ та інших міжнародних ініціатив. Встановлено, що участь у програмах міжнародної академічної мобільності стимулює пізнавальну мотивацію через доступ до нових освітніх ресурсів і методик, а також формує професійну мотивацію завдяки ознайомленню з міжнародними стандартами діяльності та практичним досвідом у закордонних установах.

Особливу увагу приділено досвіду Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, який активно впроваджує академічну мобільність, зокрема за програмою Erasmus+. Наведено приклади успішної участі студентів, аспірантів і викладачів, що засвідчують позитивний вплив академічної мобільності на розвиток міжкультурних компетентностей, мовних навичок, професійних орієнтирів і конкурентоспроможності випускників.

Зроблено висновок, що міжнародна академічна мобільність є дієвим чинником інтернаціоналізації вищої освіти та формування внутрішньої мотивації до безперервного навчання і професійного зростання. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні дієвих механізмів мотивації до участі в міжнародних програмах, вивченні впливу мобільності на формування ключових компетентностей випускників і подоланні інституційних бар'єрів, що обмежують доступ до академічних обмінів.

Ключові слова: міжнародна академічна мобільність, пізнавальна мотивація, професійна мотивація, мотиваційні стратегії навчання, вища освіта, Erasmus+, інтернаціоналізація освіти, професійна мобільність, здобувач вищої освіти.

Paska T. V. International academic mobility as a means of enhancing the cognitive and professional motivation of higher education students

The article is devoted to the analysis of international academic mobility as a means of enhancing the cognitive and professional motivation of higher education students. The purpose of the study is to determine the impact of mobility on the learning activity and professional orientation of students and teachers. The author considers the regulatory and legal framework for its implementation in Ukraine, outlines the multidimensional nature of this phenomenon, which combines educational, socio-cultural and professional aspects. The methodology is based on the analysis, synthesis, systematization, comparative method and generalization of empirical materials and feedback from participants of Erasmus+ programs and other international initiatives. It has been established that participation in international academic mobility programs stimulates cognitive motivation through access to new educational resources and methods, and also forms professional motivation through familiarization with international standards of activity and practical experience in foreign institutions.

Particular attention is paid to the experience of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, which actively implements academic mobility, in particular under the Erasmus+ program. Examples of successful participation of students, postgraduates and teachers are presented, which demonstrate the positive impact of academic mobility on the development of intercultural competencies, language skills, professional orientations and competitiveness of graduates.

It is concluded that international academic mobility is an effective factor in the internationalization of higher education and the formation of internal motivation for continuous learning and professional growth. Prospects for further research are to develop effective mechanisms for motivating participation in international programs, study the impact of mobility on the formation of key competencies of graduates, and overcome institutional barriers that limit access to academic exchanges.

Keywords: *international academic mobility, cognitive motivation, professional motivation, motivational learning strategies, higher education, Erasmus+, internationalization of education, professional mobility, higher education student.*

Вступ. Сучасна система вищої освіти України перебуває у стані глибоких трансформацій, що зумовлені як глобалізаційними процесами, так і внутрішніми соціально-політичними викликами, зокрема воєнним станом. Інтеграція в Європейський простір вищої освіти, імплементація міжнародних стандартів та потреба підвищення конкурентоспроможності українських випускників вимагають від закладів вищої освіти оновлення стратегій професійної підготовки студентів. Водночас складні умови воєнного стану та затяжні кризи явища в економіці зумовлюють додаткові ризики зниження мотивації здобувачів до навчання і професійного зростання. У цих умовах важливим завданням освітніх установ стає пошук ефективних механізмів активізації пізнавальної та професійної мотивації студентів, що є запорукою якісного засвоєння знань і формування ключових компетентностей. Одним із найрезультативніших інструментів у цьому контексті є міжнародна академічна мобільність, яка поєднує можливості здобуття нових знань і досвіду в іншому культурному та освітньому середовищі з формуванням внутрішніх мотивів до безперервного навчання й професійного самовдосконалення.

Водночас міжнародна академічна мобільність є не лише інструментом підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти, а й чинником розвитку закладів вищої освіти в цілому. Її реалізація забезпечує розширення партнерських зв'язків, інтеграцію в міжнародні науково-освітні мережі, обмін передовими освітніми практиками та методиками викладання. Програми мобільності сприяють підвищенню мовної підготовки студентів і викладачів, формуванню міжкультурної компетентності та соціальної активності, що є надзвичайно важливими у сучасних глобалізованих умовах. Саме тому дослідження впливу міжнародної академічної мобільності

на активізацію пізнавальної та професійної мотивації здобувачів освіти набуває особливої значущості і дає змогу формувати нові стратегічні орієнтири розвитку вищої освіти в Україні.

Проблему міжнародної академічної мобільності як важливого чинника підвищення якості вищої освіти та розвитку особистісного потенціалу здобувачів активно висвітлюють у сучасних наукових розвідках. Зокрема, вагомий внесок у дослідження понятійно-категоріального апарату, механізмів реалізації мобільності, її впливу на інтернаціоналізацію освіти зробили такі вчені, як В. Антонюк, О. Василенко, С. Глібко, А. Губіна, А. Загородня, Ю. Заячук, А. Зленко, Д. Дерев'яно, С. Довбня, О. Ісайкіна, О. Канюк, С. Колесник, С. Лехніцька, А. Мартинюк, І. Подрез-Ряполова, О. Розгон, І. Саханда, Л. Швидун, С. Хоминець, Г. Черушева та ін. Науковці наголошують, що міжнародна академічна мобільність виконує не лише освітню, а й соціокультурну функцію, сприяючи розширенню міжкультурних контактів та формуванню конкурентоспроможності випускників на глобальному ринку праці.

Не менш актуальною в психолого-педагогічних дослідженнях є проблема мотивації в освітньому процесі, яка розглядається як один із ключових чинників ефективності навчання. Теоретичні засади мотивації особистості представлені в працях Т. Голубенко, А. Квятковської, І. Кипича, І. Крамаренка, О. Ковальнової, В. Корнієнка, М. Левченка, А. Мельника, Н. Родінової, Н. Скрипник, С. Феденька, В. Шкраб'юка, А. Цапка та ін. У педагогічному дискурсі значний інтерес викликають дослідження О. Васюк, С. Виговської, А. Виговського, які аналізують динаміку навчальної мотивації у взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників, а професійну мотивацію як ціннісно-сміс-

лову спрямованість особистості розглядала О. Пінська. Водночас, попри широкий спектр досліджень мотивації та академічної мобільності як самостійних явищ, недостатньо вивченим залишається питання їх взаємозв'язку, зокрема впливу міжнародної академічної мобільності на активізацію пізнавальної та професійної мотивації здобувачів вищої освіти, що й становить основний фокус нашого дослідження.

Метою статті є дослідження ролі міжнародної академічної мобільності як ефективного засобу активізації пізнавальної та професійної мотивації здобувачів вищої освіти. У межах цієї мети передбачено здійснити аналіз нормативно-правових засад реалізації міжнародної академічної мобільності в Україні, розкрити її вплив на формування мотиваційної сфери студентів і викладачів, а також узагальнити практичний досвід закладів вищої освіти, зокрема Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (ПНУ ім. В. Стефаника), у впровадженні програм академічної мобільності.

Методи та методика дослідження. Для досягнення мети дослідження застосовано аналіз, синтез, узагальнення, систематизацію та абстрагування – для визначення поняттєво-категоріального апарату та з'ясування сутності феномену міжнародної академічної мобільності і її впливу на пізнавальну та професійну мотивацію здобувачів вищої освіти. Історико-логічний і компаративний методи дали змогу простежити еволюцію нормативно-правової бази академічної мобільності в Україні, зіставити вітчизняний і зарубіжний досвід її реалізації. Емпіричну основу становили аналіз внутрішніх документів і статистичних даних закладів вищої освіти (зокрема, ПНУ ім. В. Стефаника), а також узагальнення відгуків учасників програм Erasmus+ та інших міжнародних ініціатив, що дало змогу виокремити чинники, які впливають на активізацію пізнавальної та професійної мотивації здобувачів освіти.

Результати та дискусії. Інтенсифікація міжнародної академічної мобільності безпосередньо пов'язана з євроінтеграційними прагненнями України та її намірами бути повноправним учасником Європейського простору

вищої освіти. Цей процес закріплений у стратегічних нормативно-правових актах, зокрема в «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки» [8]. У цьому документі визначено, що глобалізаційні впливи стимулюють зростання академічної та трудової мобільності, а тому зобов'язують заклади вищої освіти вдосконалювати механізми залучення талановитої молоді, висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних кадрів. Особливу увагу приділено активізації співпраці України з Європейським Союзом у сфері вищої освіти, що передбачає не лише розширення можливостей мобільності студентів, наукових і педагогічних працівників, а й зміцнення інституційної спроможності закладів освіти для участі в міжнародних програмах [8].

Механізми реалізації академічної мобільності в Україні унормовані на законодавчому рівні. Відповідно до Порядку реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року, основними цілями мобільності є інтеграція в Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір, обмін передовими освітніми практиками, розвиток професійних навичок і особистісних якостей учасників мобільності, розширення міжнародної співпраці та культурних зв'язків між державами [5]. Ці положення формують концептуальну основу для побудови системи академічної мобільності, орієнтованої на довгостроковий розвиток як окремих здобувачів освіти, так і національної системи вищої освіти загалом.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014), академічна мобільність визначається як «можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами» [7]. Це визначення охоплює як внутрішню, так і зовнішню мобільність, акцентуючи на можливостях самореалізації здобувачів освіти в нових академічних і культурних середовищах.

Подібну позицію поділяють науковці С. Хоминець та О. Канюк, розглядаючи ака-

демічну мобільність як «форму організації освітнього процесу, що забезпечує можливість навчатися, викладати, стажуватися чи здійснювати наукову діяльність в іншому освітньому закладі на території країни чи поза її межами, результатом якої є самореалізація особистості в навчанні і професійній діяльності» [9, с. 228]. Так, академічна мобільність виконує не лише освітню, а й соціокультурну функцію, сприяючи розширенню світогляду здобувачів освіти та формуванню їхньої конкурентоспроможності на глобальному ринку праці.

У цьому контексті міжнародну академічну мобільність доцільно розуміти як складний і динамічний процес інтеграції здобувачів освіти, науковців і викладачів у глобальний академічний простір через різноманітні форми освітніх і наукових взаємодій. Вона стає ключовим інструментом підвищення якості вищої освіти, розвитку міжкультурних компетентностей і формування навичок, затребуваних на світовому ринку праці.

Розглядаючи взаємозв'язок міжнародної академічної мобільності та активізації пізнавальної і професійної мотивації здобувачів вищої освіти, необхідно звернути увагу на концептуальні засади терміна «мотивація». У «Великій українській енциклопедії» наголошено, що мотивація – це «психологічний чинник, що спонукає або заохочує особу до дії» [2]. Це визначення акцентує на рушійній силі мотивації як передумові активності особистості в різних видах діяльності, зокрема в освітньому процесі. Саме від рівня мотивації здобувачів залежить їхня здатність до глибокого засвоєння знань, формування компетентностей і професійної самореалізації.

Дослідник І. Зайченко трактує мотивацію як «сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, що спонукають людей до діяльності і які додають цій діяльності спрямованість, орієнтовану на досягнення певних цінностей» [4, с. 538]. Це визначення особливо важливе в контексті міжнародної академічної мобільності, оскільки участь у програмах мобільності передбачає наявність у здобувачів стійких мотивів до саморозвитку, пізнання іншого культурного й освітнього середовища, формування нових професійних навичок.

Міжнародна академічна мобільність може слугувати одним із найпотужніших стимулів до підвищення рівня такої мотивації, розширюючи горизонти особистісного та професійного зростання здобувачів освіти.

У науковій літературі виокремлюють різновиди мотивації, серед яких особливу роль у формуванні освітніх стратегій відіграють пізнавальна та професійна мотивація. Науковиця В. Дрогайцева визначає пізнавальну мотивацію як сукупність зовнішніх і внутрішніх мотивів, що спонукають здобувача освіти до активної пізнавальної діяльності у процесі учіння [3]. Участь у програмах міжнародної мобільності, як правило, стимулює розвиток пізнавальної мотивації, оскільки відкриває можливості для здобуття знань у незвичному навчальному середовищі, знайомства з іншими методиками викладання та освітніми традиціями. Це сприяє виникненню інтересу до навчання як до самостійного процесу, що забезпечує безперервний особистісний розвиток.

Ще одним важливим аспектом є формування професійної мотивації. Дослідники А. Почтовюк, В. Семеніхіна та М. Комсомольський визначають професійну мотивацію як «систему мотивів, яка характеризує прагнення до виконання певних професійних завдань» [6, с. 122]. Професійна мотивація зумовлює готовність здобувачів освіти долучатися до активної професійної діяльності після завершення навчання. Участь у програмах академічної мобільності надає здобувачам можливість ознайомитися з практичними аспектами професії в іншому культурному контексті, що сприяє усвідомленню необхідності постійного підвищення власного професійного рівня та розширює спектр професійних орієнтирів.

Дослідження Ц. Яна та С. Яо доводять, що «для досягнення максимального ефекту від академічної мобільності необхідно не тільки розширювати можливості для міжнародних обмінів, а й удосконалювати інфраструктуру, а також мотивувати студентів і викладачів до участі в таких програмах» [10]. Це твердження актуалізує проблему створення належних умов для участі у програмах мобільності, серед яких вагоме місце посідають системи заохочення та підтримки здобувачів освіти,

здатних продемонструвати високий рівень пізнавальної та професійної мотивації.

Важливим завданням сучасних закладів вищої освіти є створення таких умов, за яких міжнародна академічна мобільність не лише розширює освітні горизонти здобувачів, а й стає каталізатором підвищення їхньої пізнавальної та професійної мотивації. Участь у програмах академічної мобільності часто пов'язана з виходом із зони комфорту, що передбачає необхідність адаптації до іншого соціокультурного середовища, нових академічних вимог та специфіки освітнього процесу. Такі виклики стимулюють здобувачів освіти до активного пошуку нових знань, розвитку навичок самостійного навчання, що є невід'ємними складниками пізнавальної мотивації.

Міжнародна академічна мобільність є ефективним механізмом професійного зростання, який дає змогу здобувачам освіти порівняти рівень власної підготовки з вимогами інших освітніх систем. Це не лише стимулює підвищення якості знань, а й сприяє розвитку міжкультурної комунікації, що підсилює їхню професійну мотивацію та усвідомлення конкурентоспроможності на глобальному ринку праці. Участь у міжнародних програмах відкриває доступ до нових освітніх підходів, долає рутину навчання, активізує пізнавальний інтерес і сприяє формуванню внутрішніх мотивів до саморозвитку.

Соціальне визнання, якого здобувачі досягають через участь у конкурсному відборі, отримання грантів і стипендій, посилює їхню самооцінку й внутрішню мотивацію. Водночас досвід стажування за кордоном чи участь у міжнародних проєктах не лише формує довгострокові кар'єрні орієнтири, а й розширює уявлення про майбутню професійну діяльність. Це стимулює розвиток не лише професійних, а й соціальних, комунікативних і лідерських компетентностей, формуючи комплексну мотивацію, орієнтовану на кар'єрне зростання та реалізацію.

Практичний досвід реалізації академічної мобільності у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ) є показовим прикладом активного впровадження міжнародних

освітніх стратегій у діяльність закладу вищої освіти. Правове регулювання академічної мобільності в університеті здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014), Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579 (у редакції від 21.05.2022), а також внутрішнього Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу, затвердженого наказом ректора № 173 від 12.03.2022 року. Такий нормативний фундамент забезпечує прозорість процедур, знижує адміністративні бар'єри та створює інституційні умови для залучення студентів, аспірантів і науково-педагогічних працівників до участі в міжнародних академічних програмах [1].

Форми академічної мобільності, які реалізуються в ПНУ ім. В. Стефаника, відповідають сучасним європейським практикам і охоплюють як традиційні (кредитна та ступенева мобільність, мовне, наукове, навчально-наукове стажування, участь у міжнародних конференціях і семінарах), так й альтернативні напрями мобільності (індивідуальні ініціативи, публікаційна активність тощо).

Університет активно співпрацює з провідними європейськими програмами академічної мобільності, серед яких особливе місце посідає Erasmus+. Ця програма є найбільш масштабною в Європі і передбачає як кредитну, так і ступеневу мобільність студентів, стажування, викладання та професійний розвиток для науково-педагогічних працівників. ПНУ ім. В. Стефаника є партнером у проєктах за ключовими напрямками Erasmus+, серед яких мобільність студентів і викладачів у сфері вищої освіти (KA1), стратегічні партнерства для інновацій (KA2) та підтримка освітніх реформ (KA3). Така багатовекторна діяльність сприяє не лише підвищенню якості освітнього процесу, а й розбудові міжнародних академічних мереж.

Важливим складником реалізації академічної мобільності в ПНУ ім. В. Стефаника є практичні результати участі студентів, аспірантів та викладачів у програмах Erasmus+. Досвід учасників засвідчує, що такі програми позитивно впливають як на пізнавальну, так

і на професійну мотивацію, розширюють світогляд і забезпечують розвиток міжкультурних компетентностей. Зокрема, студентка факультету історії, політології і міжнародних відносин О. Воловодюк у відгуку після участі у програмі Erasmus+ у Гданському університеті (Республіка Польща) зазначила, що найбільшим викликом на організаційному етапі підготовки було складання договору про навчання («Learning Agreement»), адже потрібно було правильно дібрати предмети, еквівалентні до тих, які вона проходила в ПНУ ім. В. Стефаніка. Проте ця складність стала стимулом для розвитку навичок самостійного планування та відповідальності. Вона наголосила на цінності адаптаційного тижня з екскурсіями та культурними заходами, що допомогли швидко інтегруватися в нове освітнє середовище. Серед особливих досягнень студентка відзначила значне вдосконалення мовних навичок до рівня C1, отримання рекомендаційного листа від викладачки Гданського університету для подальшого навчання на магістерській програмі та досвід активної участі в академічних дискусіях, зокрема з історії польсько-українських відносин [1].

Не менш показовим є відгук студентки факультету філології Н. Короткої, яка навчалася в Академії ім. Якуба з Парадижа в Гожуві-Великопольському (Республіка Польща) у межах Erasmus+ під час пандемії COVID-19. Вона підкреслила, що перехід на дистанційний формат навчання став серйозним викликом, проте завдяки підтримці викладачів та однокурсників вдалося успішно адаптуватися. Участь у програмі дала змогу значно підвищити мовну компетентність, зокрема розмовний словниковий запас, розвинути фахові знання з психології та педагогіки, а також сформувати стійкі міжкультурні зв'язки з учасниками з інших країн. Студентка наголосила на позитивному впливі цього досвіду на особистісний розвиток та майбутню професійну кар'єру, підкресливши, що Erasmus+ змінює світогляд та навчає гнучкості в умовах непередбачуваних ситуацій [1].

Успішні приклади академічної мобільності демонструють й аспіранти ПНУ ім. В. Стефаніка. Аспірантка В. Шотурма, яка навчалася в Університеті імені Я. Коменського в Братис-

лаві (Словацька Республіка), відзначила високий рівень академічної свободи, можливість обирати навчальні курси і вивчати додаткові мови. Вона підкреслила, що навчання в європейському університеті дало можливість не лише поглибити наукові знання, а й розвинути культурну компетентність завдяки активному спілкуванню з колегами з різних країн світу. Крім того, аспірантка наголосила на важливості можливості подорожей та знайомства з європейськими освітніми центрами, що стимулює професійні амбіції та формує бачення власного місця в глобальній академічній спільноті [1].

Викладачі університету також активно беруть участь у програмах академічної мобільності, що допомагає їм підвищувати кваліфікацію і впроваджувати набутий досвід у викладання. Так, доцентка кафедри журналістики Н. Марчук та старша викладачка кафедри міжнародних відносин Н. Голуб'як пройшли стажування в межах Erasmus+ в Опольському університеті (Республіка Польща). Вони взяли участь у Центрально-європейському міжнародному тижні, присвяченому розвитку академічних інституцій, де опанували сучасні методики педагогічної майстерності, особливості комунікації в мультикультурному середовищі та інноваційні підходи до викладання. Крім того, Н. Марчук реалізувала навчальний компонент програми, проводячи лекції з медіаграмотності та протидії пропаганді для студентів факультету наук про політику та суспільні комунікації Опольського університету. Це сприяло розвитку академічного партнерства між закладами та зміцненню міжнародного авторитету ПНУ ім. В. Стефаніка [1].

Суттєвий внесок у міжнародну співпрацю університету зробив також завідувач кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки В. Комар, який у межах програми Erasmus+ пройшов наукове стажування в Жешувському університеті (Республіка Польща). Під час стажування він прочитав курс лекцій на тему «Концепція прометеїзму в політиці міжвоєнної Польщі» для студентів бакалаврату та магістратури, що викликало значний інтерес у польських колег. Паралельно відбулися переговори

з адміністрацією Жешувського університету щодо створення спільної програми подвійних магістерських дипломів і розширення можливостей студентських обмінів. Цей приклад засвідчує, що академічна мобільність не лише виконує освітню функцію, а і є інструментом розбудови сталих міжнародних академічних зв'язків [1].

Узагальнюючи наведені приклади, можна стверджувати, що міжнародна академічна мобільність у ПНУ ім. В. Стефаника не лише підвищує якість освітнього процесу, а й виконує важливу виховну і мотиваційну функцію. Вона формує у здобувачів вищої освіти стійкі внутрішні мотиви до безперервного навчання, розвиває навички самоорганізації і відповідальності, підсилює прагнення до професійної самореалізації. Викладачі, зі свого боку, отримують додатковий стимул до вдосконалення власної діяльності та розвитку міжнародних академічних контактів. Такий багатомірний вплив мобільності робить її ефективним інструментом активізації пізнавальної і професійної мотивації всіх учасників освітнього процесу.

Висновки. Так, міжнародна академічна мобільність є ключовим чинником інтернаціоналізації вищої освіти та важливим засобом активізації пізнавальної і професійної мотивації здобувачів освіти. Вона сприяє формуванню в студентів та викладачів широкого світогляду, розширює можливості професійної самореалізації та підвищує конкурентоспроможність на глобальному ринку праці. Вста-

новлено, що участь у програмах мобільності не лише збагачує здобувачів освіти новими знаннями і досвідом, а й формує у них внутрішні мотиви до безперервного навчання, розвиває міжкультурну компетентність і навички критичного мислення.

Досвід реалізації програм міжнародної академічної мобільності в ПНУ ім. В. Стефаника підтвердив значний позитивний вплив на формування пізнавальної та професійної мотивації учасників освітнього процесу. Залучення студентів, аспірантів і викладачів до програм Erasmus+ та інших міжнародних ініціатив сприяє розвитку професійних компетентностей, підвищенню мовної підготовки, розширенню наукових зв'язків та формуванню нових кар'єрних орієнтирів. Приклади участі здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників у програмах обміну засвідчують, що міжнародний досвід стимулює академічну активність, формує здатність адаптуватися до нових освітніх і культурних середовищ, а також посилює прагнення до самовдосконалення та професійного зростання.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні ефективних механізмів мотивації здобувачів освіти до участі в міжнародних програмах мобільності та вивченні впливу таких програм на формування ключових компетентностей випускників. Доцільним є також аналіз інституційних бар'єрів, які можуть ускладнювати участь студентів і викладачів у програмах академічної мобільності, та розробка стратегій їх подолання.

Список використаних джерел

1. Академічна мобільність студентів, аспірантів, викладачів. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://ic.pnu.edu.ua/zahalna-akademichna-mobilnist-stu/> (дата звернення: 02.08.2025).
2. Велика українська енциклопедія. Мотивація. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%9C%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 02.08.2025).
3. Дрогайцева В. Формування пізнавальної мотивації старшокласників методами стимулювання на уроках іноземної мови. Педагогіка вищої та середньої школи. 2002. Вип. 4. С. 371–378.
4. Зайченко І. Теорія і методика професійного навчання: навч. посібник. 2-е вид., доповн. і переробл. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 580 с.
5. Порядок реалізації права на академічну мобільність: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.08.2025).
6. Почтовюк А., Семеніхіна В., Комсомольський М. Особливості та функції професійної мотивації персоналу сучасного підприємства. Економічний простір. 2021. № 176. С. 120–123.
7. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 02.08.2025).

8. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.08.2025).
9. Хоминець С., Канюк О. Організаційно-змістові аспекти академічної мобільності студентів у США. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Вип. 2(49). С. 228–231.
10. Ян Ц., С. Яо. Роль академічної мобільності студентів у підвищенні конкурентоспроможності закладів вищої освіти України. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2024. № 12. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/416/294> (дата звернення: 02.08.2025).

References

1. Akademichna mobilnist studentiv, aspirantiv, vykladachiv. Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka [Academic mobility of students, postgraduates, and teachers. Vasyl Stefanyk Precarpathian National University]. Retrieved from: <https://ic.pnu.edu.ua/zahalna-akademichna-mobilnist-stu/> (access obtained: 02.08.2025) [in Ukrainian].
2. Velyka ukrainska entsyklopediia. Motyvatsiia [The Great Ukrainian Encyclopedia. Motivation]. Retrieved from: <https://vue.gov.ua/%D0%9C%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (access obtained: 02.08.2025) [in Ukrainian].
3. Drohaitseva, V. (2002). Formuvannya piznavalnoi motyvatsii starshoklasnykiv metodamy stymuliuвання na urokakh inozemnoi movy [Formation of cognitive motivation of senior students by methods of stimulation in foreign language lessons]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly – Pedagogy of Higher and Secondary Schools*, 4, 371–378. [in Ukrainian].
4. Zaichenko, I. (2022). Teoriia i metodyka profesiinoho navchannia [Theory and Methods of Professional Training]. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K. [in Ukrainian].
5. Poriadok realizatsii prava na akademichnu mobilnist: zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12 serpnia 2015 r. № 579 [The Procedure for Exercising the Right to Academic Mobility: approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 12, 2015, № 579]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text> (access obtained: 02.08.2025) [in Ukrainian].
6. Pochtoviuk, A., Semenikhina, V., Komsomolskyi, M. (2021). Osoblyvosti ta funktsii profesiinoyi motyvatsii personalu suchasnoho pidpriemstva [Features and functions of professional motivation of the staff of a modern enterprise]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, 176, 120-123. [in Ukrainian].
7. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII [On higher education: Law of Ukraine of July 1, 2014, № 1556-VII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (access obtained: 02.08.2025) [in Ukrainian].
8. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky: skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 liutoho 2022 r. № 286-r [Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032: approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine on February 23, 2022, № 286–p]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (access obtained: 02.08.2025) [in Ukrainian].
9. Khomynets, S., Kaniuk, O. (2021). Orhanizatsiino-zmistovi aspekty akademichnoi mobilnosti studentiv u SShA [Organizational and Content Aspects of Academic Mobility of Students in the USA]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: “Pedahohika. Sotsialna robota” – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: “Pedagogy. Social Work”*, 2 (49), 228–231. [in Ukrainian].
10. Yan Ts., S. Yao. (2024). Rol akademichnoi mobilnosti studentiv u pidvyshchenni konkurentospromozhnosti zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy [The role of academic mobility of students in increasing the competitiveness of higher education institutions in Ukraine]. *Pedahohichna akademiia: naukovy zapysky – Pedagogical Academy: scientific notes*, 12. Retrieved from: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/416/294> (access obtained: 02.08.2025) [in Ukrainian].

Надійшла 04.08.2025
Прийнята 01.09.2025
Опублікована 15.10.2025